

CSC:n vastaukset TKI-rahoituksen monivuotiseen suunnitelmaluonnokseen Otakantaa.fi - palvelussa 20.1.2023

Keskeinen TKI-järjestelmämme haaste on, että TKI-politiikkaa ei ole tunnustettu sellaiseksi strategiseksi, systeemiseksi, kaikki sektorit läpileikkaavaksi teemaksi, jota tulee priorisoida, ja jonka pitkän aikavälin vaikuttavuutta suomalaiseen yhteiskuntaan tulee kattavasti mitata kaikilla eri sektoreilla. TKI joutuu kilpailemaan rahoituksesta lyhyen aikavälin rahoitustarpeiden kanssa, ja tämän parlamentaarisen työn osalta olisikin nyt kriittistä nostaa TKI uudelle tasolle kansalliseksi prioriteetiksi. Suomi ei voi pärjätä muuten kuin osaamisella, ja tätä kivijalkaa ei saa päästää enää rapautumaan, etenkin kun meillä on olemassa kansainvälistä huippuosaamista. Tarvitaan siis pitkäaikainen sitoutuminen Suomen tulevaisuuteen, eli TKI-toiminnan kestävään rahoitukseen, mahdollistavaan lainsäädäntöön ja sellaisiin rakenteisiin, jotka aidosti edistävät TKI-toimintaa koko yhteiskunnassa.

TKI-politiikan on oltava Suomen kansallinen strateginen prioriteetti, jolla yhteiskunnan kilpailukykyä ja resilienssiä kehitetään pitkäjänteisesti, laaja-alaisesti ja kestävästi. Horisontaalisuus ja sillojen välttäminen ovat tärkeitä, ja toiminnan vaikuttavuutta on mitattava sellaisilla mittareilla, jotka osoittavat TKI-politiikalle asetettujen yhteiskunnallisten tavoitteiden onnistumista.

TKI-yhteistyön vahvistaminen on erittäin tärkeä tavoite, jonka lainsäädännölliset ja muut rakenteelliset esteet on purettava. On olemassa esimerkkejä siitä, että tällä hetkellä esim. yritysten ja tutkimustoimijoiden yhteistyö on kohtuuttoman byrokratian takana tai tehty jopa lainsäädännöllisesti mahdottomaksi. Onkin ensiarvoisen tärkeää, että nyky-lainsäädäntö käydään huolellisesti läpi arvioiden TKI-toiminnan edellytykset, ja varmistetaan, että kaikki esteet puretaan. Myös kansainväliset kumppanuudet ovat Suomelle tärkeitä, ja niiden muodostamista tulee systemaattisesti edistää esim. kansainvälisten tutkimusinfrastruktuurihankkeiden ja -yhteistyön kautta.

Rahoituksen nostaminen kestäväälle tasolle on ensiarvoisen tärkeää. On hyvä, että tässä kokonaisuudessa on myös huomioitu tutkimusinfrastruktuurit. Tutkimus muuttuu yhä dataintensiivisemmäksi, eli tutkijat ja yritykset tarvitsevat yhä tehokkaampaa datankäsittelykapasiteettia ja laadukkaampaa datanhallintaa. Tämän mahdollistavat huippuluokan tutkimusinfrastruktuurit, joiden osalta Suomi on onnistunut rakentamaan osaamista ja palveluita tutkijoille jo vuosikymmenten ajan. Kansainvälisestäikin arvostettu laskennallisen tieteen osaaminen on mahdollistanut sen, että Suomeen on onnistuttu saamaan maailman tällä hetkellä kolmanneksi tehokkain supertietokone, yhteiseurooppalainen LUMI, joka nostaa suomalaisten tutkijoiden ja yritysten TKI-kyvykkyudet uudelle tasolle. Jotta pysymme jatkossakin maailman kärjessä, tulee varmistaa kansallinen pitkän aikavälin rahoitus sille, että Suomi voi jatkossakin toimia yhteiseurooppalaisten huipputehokkaiden tutkimusinfrastruktuurien sijoituspaikkana EuroHPC-ohjelman edetessä. Lisäksi on hienoa, että työryhmä on huomioinut EU:n TKI-hankkeet ja vastinrahoituksen haasteet osana tätä kokonaisuutta. Suomen tulee edistää EU-rahoituksen kotiuttamista varmistamalla se, että suomalaisilla toimijoilla on mahdollisuus saada rahoitusta EU-komission hyväksymien EU-hankkeiden omarahoitusosuuksiin, vastinrahoitukseen ja hankevalmisteluun. Tähän tarvitaan oma budjettimomentti, jonka avulla varmistetaan, ettei yhdenkään suomalaisen osaajan tarvitse jättää EU-hankkeita tekemättä tukirahoituksen

puuttumisen vuoksi. Ylipäänsä EU-rahamenotTKI-puolella on oltava poliittinen prioriteetti Suomelle, ja se on nähtävä ei ainoastaan mahdollisuutena kotiuttaa rahaa, vaan myös tilaisuutena nostaa suomalaista osaamista, luoda suomalaisille TKI-toimijoille kansainvälisiä verkostoja, kehittää omaa osaamistaan ja kaupallistaa hankkeiden tuloksia Suomessa, sekä myös vaikuttaa EU-politiikkaan ja ohjelmiin. EU-rahoitusta ei kuitenkaan tule nähdä kansallisen TKI-rahoituksen osana, vaan kansallinen rahoitus tulee olla itsessään kestävällä pohjalla, ja sen lisäksi tulee hakea enemmän EU-rahoitusta, jolloin myös kotimaisista panostuksista saadaan maksimaalinen hyöty. Lisäksi yritysten ja tutkimustoimijoiden välisten yhteistyön edistämiseksi on turvattava riittävät resurssit, joilla tuetaan esimerkiksi PK-yritysten ja startuppien pääsyä tutkimusinfrastruktuureiden pariin.

On ensiarvoisen tärkeää, ettei keskitytä pelkästään rahoitukseen, vaan yhteiskunnan rakenteiden tulee tukea ja edistää TKI-toimintaa, jotta rahoituksella saadaan vaikuttavuutta. Lainsäädäntö tulee käydä systemaattisesti läpi, ja kaikki TKI-toiminnan lainsäädännölliset esteet ja muut rakenteelliset esteet tulee purkaa. Hallituksen tulee käynnistää lainsäädännön esteistä selvitys, jota viedään eteenpäin TKI-rahoituksen edistämisen rinnalla.

Vaikuttavuuden arvioinnin mittareiden tulee olla sellaisia, että saadaan tietoa TKI-toiminnan vaikutuksista yhteiskuntaan ja keskeisiin poliittisiin tavoitteisiin, joita Suomi haluaa edistää.

Kansainvälisten osaajien houkuttelevuus Suomeen on kriittistä, ja yhtenä vetovoimatekijänä tulee huomioida kansainvälisen huippututkimuksen edellytyksistä huolehtiminen. Kansainväliset huippuluokan tutkimusinfrastruktuurit ja kansainväliset kumppanuudet lisäävät Suomen houkuttelevuutta myös TKI-toiminnan investointien kohteena, joten niiden kestävydestä tulee huolehtia myös tästä näkökulmasta. Jo tehdyt investoinnit (kuten LUMI-supertietokone) tulee hyödyntää.